

Värdebeskrivning för Riksintresse industriell produktion – Områden för anläggningar för raffinaderi Göteborgs Stad

Figur 1 Karta över område som utgör riksintresseanspråkets omfattning

Kriterier för utpekande

Boverkets generella kriterier för riksintressen

Enligt Boverkets vägledning¹ för riksintressemyndigheter ska beslut om att ett område ska vara av riksintresse grundas på en nationell bedömning och det ska vara väl dokumenterat att området uppfyller något av följande kriterium:

1. området hyser värden av stor nationell vikt
2. området behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden eller
3. området behövs för att genomföra eller upprätthålla nationellt viktiga strukturer

Tillväxtverkets kriterier för riksintresse industriell produktion²

- Något av Boverkets generella kriterier för riksintressen ska vara uppfyllt
- Att det finns konkurrerande anspråk, försvårande skydd eller risk för förändrad mark- eller vattenanvändning i den fysiska miljön i övrigt, som påtagligt kan försvåra tillkomsten, nyttjandet eller utveckling av anläggningar i området.

Områden med möjligt anspråk för riksintresse industriell produktion omfattar;

- Områden för anläggningar för industriell produktion inom basindustrin som kräver tillstånd av mark- och miljödomstolen eller regeringen³ eller som tillåtlighetsprovats och där platsen är särskilt lämplig utifrån sin beskaffenhet och läge.
- Områden för anläggningar för industriell produktion som behöver komma till stånd och/eller användas på ett för hela landet lämpligt sätt utifrån särskild lag eller nationella politiska beslut och där platsen har betydelse utifrån sin beskaffenhet och läge.

Motiv för utpekande och bedömning

- Området innehåller tre olika anläggningar för industriell produktion, alla av typen raffinaderi. Anläggningarna är A-anläggningar som kräver tillstånd av mark- och miljödomstolen eller regeringen i enlighet med

¹ Vägledning för nationella myndigheters underlag, beslut och redovisning rörande anspråk på riksintressen i 3 kap. miljöbalken. Boverket 2017 ([länk](#))

² För förtydliganden hänvisas till [Sektorsbeskrivning riksintresse industriell produktion Å 2020–89:06](#)

³ Vissa A-anläggningar enligt miljöprövningsförordningen (2013:251) med utgångspunkt från Prop. 1985/86:3

miljöprövningsförordningen (2013:251) med utgångspunkt från Prop. 1985/65:3.

- Området har betydelse för samhällsbyggandet och hyser värden av stor nationell vikt som behövs för att upprätthålla viktiga strukturer. Platsen är särskilt lämplig utifrån sin beskaffenhet och geografiska läge genom djuphamnsområde.
- Konkurrerande anspråk finns där möjlighet till avvägning mellan olika intressen bedöms behövas.

Därmed uppfyller området kriterierna för att pekats ut som riksintresse industriell produktion.

Områdets verksamhet, anspråk och avgränsning

Området är ca 640 hektar stort och är beläget inom Göteborgs hamn, utanför Älvsborgsbron, på Hisingen vid Göta älvs inlopp. De naturgivna förutsättningarna för raffinaderiverksamheten är kopplingen till hamn. Riksintresse industriell produktion i Göteborgs hamn består av flera sammankopplade områden med anläggningar för tre olika raffinaderier, lagring, hamn och kajer samt pipelines för distribution.

Längst i väster, mellan Arendal, öster om Torsviken och söder om väg 155 ligger ett raffinaderi som började byggas 1965. Inom området finns också stora anläggningar för oljelagring i bergrum och pipelines för distribution till och från hamnen vid Hjärtholmen, Torshamnen.

Raffinaderiet längst västerut i Göteborg är ett så kallat medelstort hydroskimning refinery. Anläggningen består av två råoljedestillationsanläggningar, en reformer, två förädlingsanläggningar för att avlägsna svavel och reducera aromhalten, samt förädlingsanläggningar för att förbättra oktantalet. Delar av raffinaderiet har byggts om till ett bioraffinaderi där man kan mata förnybara råvaror rakt in i tillverkningsprocessen och få en helt vanlig diesel. Anläggningen utökades 2015 med en isomeriseringsdel. I samband med raffinering i anläggningen skapas ett överskott av värme. Värmen används dels till fjärrvärmennätet, dels i produktionen på Volvo.

Söder om väg 155, väster om Ytterhamnsmotet och norr om Oljevägen ligger ett raffinaderi. Raffinaderiet producerar bitumen för den nordiska marknaden och startades 1956. Raffinaderiet är fokuserat på bitumenproduktion och specialprodukter, däribland polymermodifierat bitumen, bitumenemulsioner och oxiderat bitumen. Anläggningen har direkta pipelines för distribution till och från till Skandiahamnen.

I östra delen av utpekade område finns ytterligare en anläggning för raffinaderi. Anläggningen ligger söder om väg 155, mellan Ytterhamnsmotet och Ivarsbergsmotet, norr om Oljevägen och Hamnbanan. I området har det funnits en raffinaderianläggning i drift sen slutet av 1940-talet. Raffinaderiets uppgift är att separera, rena och omvandla råoljan till kvalitativa produkter. Av råoljan som passerar anläggningen framställs gasol, flygbränsle, bensen samt miljödiesel och fartygsbränsle med låg svavelhalt. Raffinaderiet har också en etanolanläggning som producerar etisk etanol av

bageriavfall och en ny vätgasanläggning. Nästan en tredjedel av värmen som genereras av anläggningen leds till Göteborgs fjärrvärmenät. Anläggningen har direkta pipelines för distribution till och från Skarvikshamnen och Ryahamnen.

Området för riksintresse industriell produktion omfattar även områden med anläggningar för lagring av produkter kopplat till raffinaderiverksamheten i Göteborg hamn, pipelines för distribution till och från Energihamnen och de delar av Göteborgs hamn som omfattar det som kallas Energihamnen⁴. Utpekade områden saknar i stora delar detaljplan.

Område av riksintresse industriell produktion omfattar:

- Området som innefattar samtliga befintliga anläggningar för produktion, distribution, lagring, omlastning för tre raffinaderianläggningar samt Energihamnen med samtliga tillhörande kajer.
- Området innefattar tillgång till kommunikation både avseende ledningar, rör och transporter mellan produktionsanläggningar, mellan anläggningar och kajer med tillhörande hamndelar.
- Området omfattar tillgång till funktionerna avseende kommunikation med farleder, statliga vägar och järnvägsnätet.
- Energihamnen avseende följande delar:
 - Område, kajer och hamndelar i Torshamnen, kaj 800 och 801 samt kommunikation mellan anläggningarna i Arendal via Risholmen till Torshamnen.
 - Område, kaj och hamndelar Skandiahamnen Bitumen, kaj 644 samt kommunikation mellan anläggningarna norr om Oljevägen och Skandiahamnen Bitumen.
 - Område, kajer och hamndelar i Skarvikshamnen, kajerna numrerade mellan 506-521 samt kommunikation mellan anläggningarna norr och söder om Oljevägen och Skarvikshamnen.
 - Område, kajer och hamndelar i Ryahamnen, kajerna 551 och 555, samt kommunikation mellan anläggningarna norr och söder om Oljevägen och Ryahamnen.

Riksintresseanspråk

Riksintresseanspråket inom utpekat område avser befintliga och planerade anläggningar för produktion och framställande av raffinerade produkter. Anspråket omfattar även anläggningar för lagring och distribution av produkter samt tillgången till kaj, hamn och farled inom och i anslutning till området. Anspråket omfattar även

⁴ <https://www.goteborgshamn.se/maritimt/kajer-och-terminaler-i-goteborgshamn/karta/energihamnen/> (länk hämtad 2023-05-22) [Energihamnen \(goteborgshamn.se\)](https://www.goteborgshamn.se/maritimt/kajer-och-terminaler-i-goteborgshamn/karta/energihamnen/)

funktioner avseende nyttjande av kommunikationsanläggningar såsom möjligheten för transporter till och från det statliga vägnätet och järnvägsnätet.

Påverkansområde

Runt områden för riksintresse industriell produktion finns ett så kallat påverkansområde. Ett påverkansområde är ett område inom vilket åtgärder som exempelvis ny bebyggelse kan påverka eller påverkas av anläggningens nyttjande och utveckling. Påverkansfaktorer kopplat till industriell produktion kan exempelvis vara buller, vibrationer, lukt, säkerhet eller transporter av farligt gods. Faktorerna ska särskilt beaktas vid ändring av markanvändning intill områden av riksintresse industriell produktion. Riksintressets påverkansfaktorer bedöms i detta fall inte överstiga omfattningen av gällande miljötillstånd eller annan lagstiftning avseende hälsa och säkerhet.

Påverkan från omgivande mark- och vattenanvändning

Utpekandet av riksintresse industriell produktion syftar främst till att skydda nyttjandet av anläggningarna och dess möjligheter till utveckling. Anläggningarna är kopplat till åtgärder, andra anläggningar och naturgivna förutsättningar som säkerställer nyttjandet av anläggningarna som kan finnas både inom utpekat område och inom påverkansområdet utanför. Dessa viktiga förutsättningar benämns nedan som synergier i omgivande mark- och vattenanvändning. Anläggningarna har även i sin närhet vissa potentiella konflikter med annan mark- och vattenanvändning och där det finns risk för åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Denna potentiellt försvårande av nyttjande och tillkomst av anläggningar benämns nedan som potentiellt försvårande åtgärder i omgivande mark- och vattenanvändning. Listat nedan är identifierat vid beslutet för värdebeskrivningen och ska tolkas som ett stöd vid handläggning.

Synergier i omgivande mark- och vattenanvändning

Anläggningarna är för sitt nyttjande beroende av transportvägar för material, insatsvaror, samt för produkter som anläggningarna producerar. Detta tillgodoses genom tillgång till Energihamnen i Göteborgs hamn. Utöver tillgång till Energihamnen är anläggningens nyttjande beroende av följande intressen:

- Anslutande vägar, framför allt väg 155 och E6:20 samt kommunala vägar.
- Energihamnen innehållande Torshamnen, Skarvikshamnen, Ryahamnen och Skandiahamnen bitumen.
- Sjöfarts farleder nr 161 och 955.
- Järnväg, bangård samt stickspår till områdets anläggningar.
- Järnväg och farleder som är utpekade som leder för farligt gods.

Förändring av de ovan listade behoven kan potentiellt försvåra eller förhindra nyttjande eller utveckling av anläggningarna i området.

Potentiellt försvårande åtgärder i omgivande mark- och vattenanvändning

Anläggningarna ligger i ett område med flera andra riksintressen och andra allmänna intressen i dess närhet. Det finns potentiella konflikter med eventuella konkurrerande anspråk, försvårande skydd eller risk för förändrad mark- och vattenanvändning i den fysiska miljön, som kan försvåra nyttjandet eller utveckling av anläggningarna i området.

Potentiellt försvårande åtgärder gällande andra riksintressen:

- Vid expansion eller utveckling av Göteborgs hamn i delar som inte tillgodoser den industriella produktionens intressen
- Vid utveckling av riksintresse kommunikationer såsom väg- eller järnvägssystemets delar som inte tillgodoser den industriella produktionens intressen.
- Natura 2000, fågeldirektivet Torsviken
- Influensområde, minimum Sector Altitude-yta (MSA-yta), för luftrum Landvetter flygplats.

Potentiellt försvårande åtgärder gällande allmänna intressen

- Vid utveckling eller expansion av verksamhetsområdet på Hisingen kan potentiell påverkan uppstå gällande störningskänslig bebyggelse som kan medföra exempelvis restriktioner för anläggningarna i området.

Övriga riksintressen som överlappar eller angränsar till anläggningen:

- 4 kap MB, Högexploaterad kust.

Utanför området med anläggningarna finns följande riksintressen: kulturmiljövård, Försvarsmakten - Kåringbergets hamn med skjutbana, friluftsliv Göteborg skärgård. De angränsar inte direkt till det föreslagna området för riksintresse industriell produktion.

Övrigt

Denna värdebeskrivning ersätter allt tidigare innehåll avseende riksintresse industriell produktion som finns i preciseringen för riksintresse Göteborgs hamn från 2009⁵ framtagen av Länsstyrelsen i Västra Götalands län tillsammans med Trafikverket m.fl. Beskrivningen i preciseringen för riksintresse Göteborgs hamn från 2009 är felaktig i geografisk utbredning och felaktig avseende innehåll och avgränsning kopplat till 3 kap. 8 § MB avseende industriell produktion. Riksintresse industriell produktion omfattar område för anläggningar för raffinaderi och inte tillverkningsindustri.

⁵ <https://www.lansstyrelsen.se/vastra-gotaland/om-oss/vara-tjanster/publikationer/2009/riksintresset-goteborgs-hamn.html> (länk hämtad 2023-05-25) [Riksintresset Göteborgs hamn | Länsstyrelsen Västra Götaland \(lansstyrelsen.se\)](#)